

הודעה לתקשורת

אתר: www.cbs.gov.il דוא"ל: info@cbs.gov.il פקס: 02-6521340

ירושלים, ב' בסיון התש"ף
25 במאי 2020
145/2020

חשבונות לאומיים: אומדן ראשון לרבעון הראשון של שנת 2020 - התוצר המקומי הגולמי ירד ב-7.1% בחישוב שנתי

National Accounts: In the First Quarter of 2020 - GDP Decreased at Annual Rate of 7.1%

נספח: אמידת התמ"ג של הרבעון הראשון 2020 בתקופת משבר הקורונה

ההתפתחות השלילית של הרבעון הראשון של שנת 2020 הושפעה באופן ישיר ממשבר הקורונה ונקיטת הצעדים של הממשלה לבלימת התפשטות הנגיף שגרמה להאטת הפעילות במשק. בנוסף, הירידה החדה ביבוא מכוניות הנוסעים (המיסים על היבוא הם חלק מהתמ"ג) העצימה את הירידה בתמ"ג לעומת הרבעון הרביעי של 2019.

הרבעון הראשון של שנת 2020 לעומת הרבעון הרביעי של שנת 2019 (שינוי בחישוב שנתי¹):

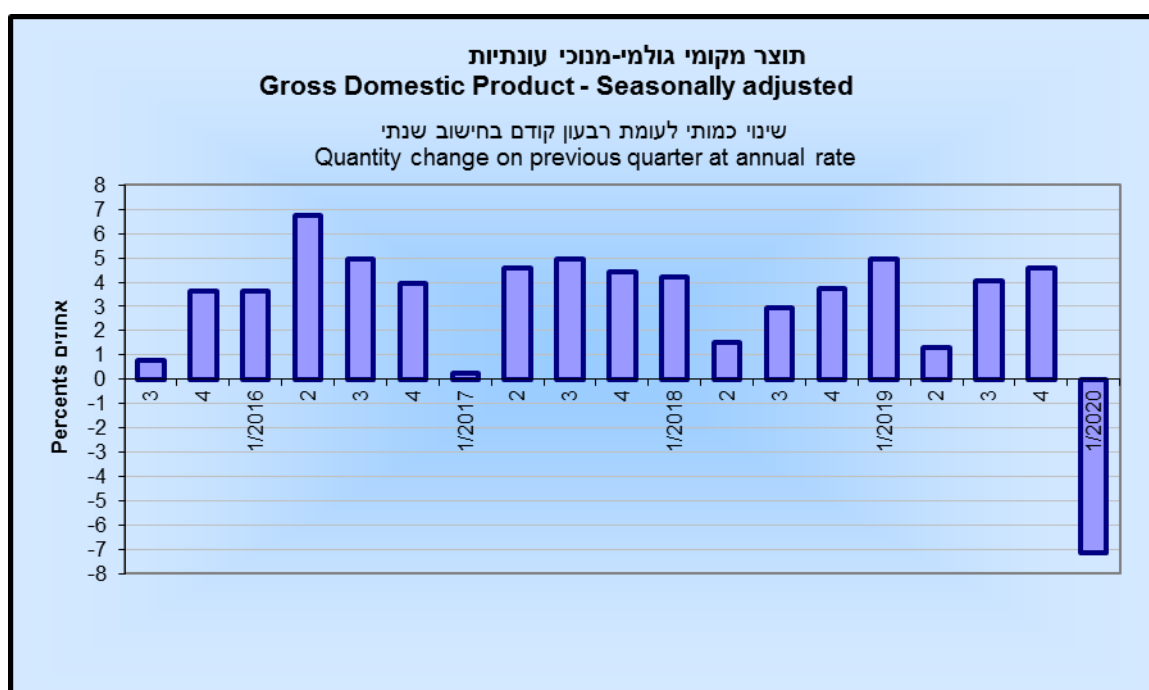
- ירידה של 4.6% בתמ"ג ללא מיסים נטו על היבוא
- ירידה של 9.1% בתמ"ג העסקי
- ירידה של 20.3% בהוצאה לצריכה פרטית (למעט מוצרים בני-קיימה שבהם חלה ירידה של 14.7%)
- ירידה של 17.3% בהשקעות בנכסים קבועים
- יציבות ביצוא סחורות ושירותים למעט יהלומים וחברות הזנק (ירידה של 0.5%)
- ירידה של 10.3% בהוצאה לצריכה ציבורית
- ירידה של 27.5% ביבוא הסחורות והשירותים

¹ שינויים בחישוב שנתי: $1 - \left(\frac{X_t}{X_{t-1}}\right)^4$ כאשר X היא סדרה רבעונית מנוכת עונתיות במחירי 2015, ו-t הוא הרבעון הנאמד. החישוב נועד להציג את השינוי בין תקופות בקנה מידה אחיד, ברמה שנתית לצורך ביצוע השוואות.

המקורות העומדים לרשות המשק (התוצר המקומי הגולמי והיבוא)

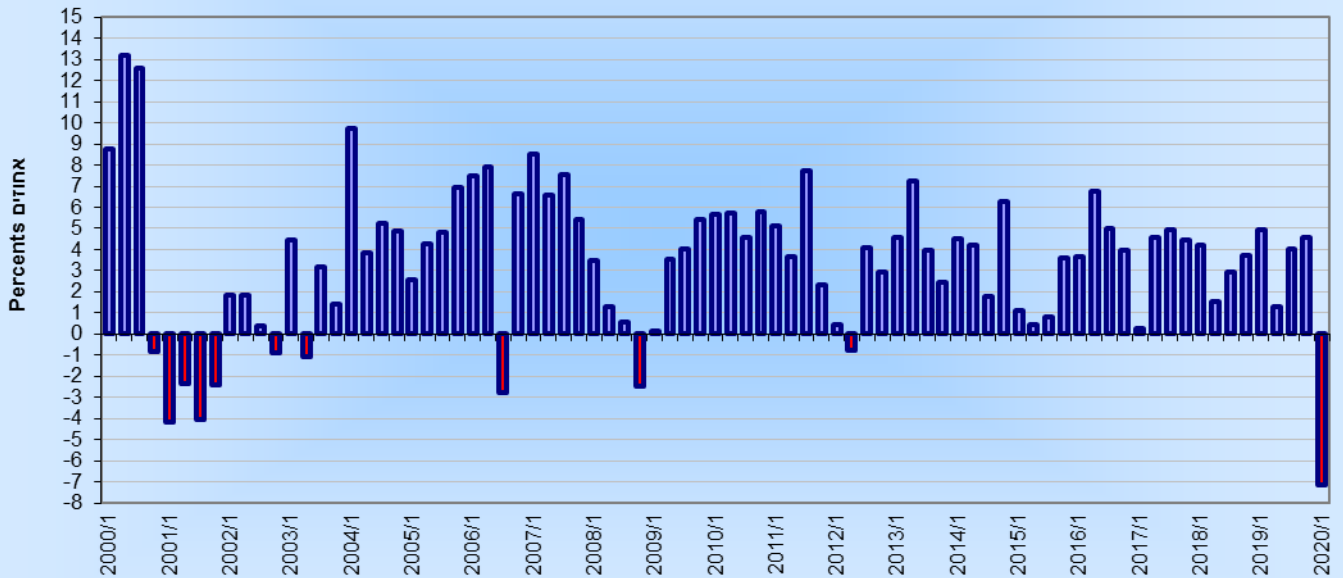
התוצר המקומי הגולמי, במחירים קבועים ולאחר ניכוי השפעת העונתיות, ירד ברבעון הראשון של שנת 2020 ב-7.1% לעומת הרבעון הקודם (לאחר עלייה של 4.6% ברבעון הרביעי של 2019). ירידה זו שמקורה בעיקר בהשפעת משבר הקורונה היא הגבוהה ביותר בעשרים השנים האחרונות (בהתאם למתודולוגיה הנהוגה כיום בחשבונות הלאומיים) גם בהשוואה לירידות שידע המשק בשנת 2001 וברבעון האחרון של שנת 2008. התוצר המקומי הגולמי ללא מיסים נטו על היבוא, שלא הושפע מהירידה ביבוא מכוניות הנוסעים ירד אף הוא בצורה חדה בשיעור של 4.6%.

כך עולה מסיכום האומדנים הראשונים של החשבונות הלאומיים לרבעון הראשון של שנת 2020 המתבסס על נתונים חלקיים שהתקבלו עד עתה.

תוצר מקומי גולמי-מנוכי עונתיות
Gross Domestic Product - Seasonally adjusted

שינוי כמותי לעומת רבעון קודם בחישוב שנתי
Quantity change on previous quarter at annual rate

באומדן זה ייתכנו עדכונים גדולים יותר מהרגיל בגלל איכות הנתונים שהתקבלו בעקבות המצב במשק. האומדן הבא שיתבסס על נתונים שלמים יותר יתפרסם ב-16.6.2020.

[מידע כללי על מדיניות העדכונים](#)

להלן פירוט נוסף של האומדנים, לאחר ניכוי השפעת העונתיות בחישוב שנתי:

התוצר העסקי – התמ"ג בניכוי תוצר שירותי הדיור ותוצר המגזר הציבורי הושפע גם הוא ממשבר הקורונה ומהירידה ביבוא כלי הרכב וירד ברבעון הראשון של שנת 2020 ב-9.1% בחישוב שנתי, לאחר עלייה של 5.5% ברבעון הרביעי של שנת 2019.

יבוא הסחורות ושירותים ירד ברבעון הראשון של השנה ב-27.5% בחישוב שנתי (7.7% בחישוב רבעוני), לאחר עלייה של 11.3% ברבעון הקודם.

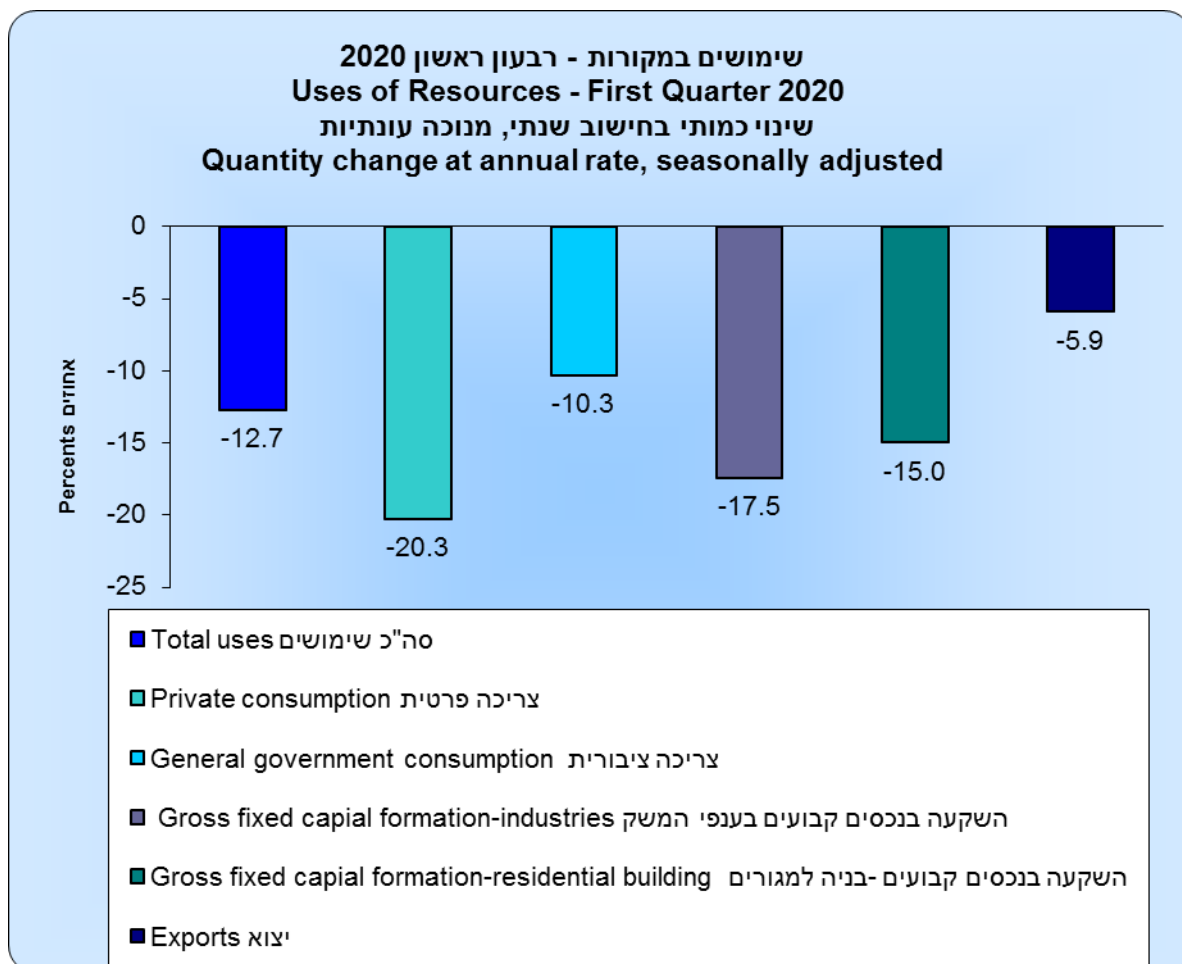
ירידה זו מבטאת ירידה של 51.2% ביבוא השירותים (16.4% בחישוב רבעוני). ירידה חדה זו מורכבת מירידה של 85.2% ביבוא שירותי תיירות (38.0% בחישוב רבעוני), לאחר עלייה של 61.2% (12.7% בחישוב רבעוני) ברבעון הרביעי של 2019, כאשר יבוא השירותים האחרים ירד ב-23.3% (6.4% בחישוב רבעוני).

יבוא הסחורות האזרחיות ירד ב-15.0% ברבעון הראשון של שנת 2020, לאחר עלייה של 23.4% ברבעון הרביעי (5.4% בחישוב רבעוני).

בנוסף על כך, היבוא הביטחוני ירד ב-82.0% בחישוב שנתי (34.9% בחישוב רבעוני). יבוא היהלומים עלה בצורה חריגה ברבעון הראשון של שנת 2020. כך, יבוא הסחורות והשירותים למעט יבוא ביטחוני, אוניות, מטוסים ויהלומים ירד ברבעון הראשון של 2020 ב-36.1% בחישוב שנתי (10.6% בחישוב רבעוני).

השימושים במקורות (ההוצאות לצריכה, להשקעה וליצוא)

סך המקורות שעמדו לרשות המשק מתוצר מקומי ומיבוא ירד ב-12.7% בחישוב שנתי, לאחר עלייה של 7.1% ברבעון הקודם.

ההוצאה לצריכה פרטית

ההוצאה לצריכה פרטית שנפגעה קשה מאוד ממשבר הקורונה ירדה ב-20.3% ברבעון הראשון של שנת 2020 בחישוב שנתי (5.5% בחישוב רבעוני), שפירושו ירידה של 21.7% בהוצאה לנפש.

הירידה בהוצאה לצריכה הפרטית לנפש ברבעון הראשון של 2020 משקפת ירידה של 14.6% בצריכה פרטית **שוטפת לנפש** (ההוצאות למזון, משקאות וטבק, לשירותים אישיים, לדירור, לדלק וחשמל לאחזקת בית, ולמוצרי תעשייה לצריכה שוטפת):

ההוצאה לצריכת השירותים השונים לנפש ירדה ב-33.8% בחישוב שנתי (9.8% בחישוב רבעוני). השפעת משבר הקורונה הביאה לירידות גבוהות במיוחד בשירותי ההובלה (הן בארץ והן בטיסות לחו"ל), בשירותי האירוח ובשירותי התרבות והפנאי.

מנגד הסעיף היחיד שבו נרשמה עלייה משמעותית בצריכה הפרטית לנפש היה צריכת המזון המשקאות והטבק שעלה ב-5.8% בחישוב שנתי ברבעון הראשון השנה.

ההוצאה למוצרים בני-קיימה למחצה לנפש (ההוצאה על הלבשה והנעלה, טקסטיל לבית, כלי עבודה ובית קטנים חשמליים, מוצרי בידור ופנאי וחפצים אישיים) ירדה ברבעון הראשון של 2020 ב-31.6% בחישוב שנתי (9.0% בחישוב רבעוני). ההוצאה על הלבשה והנהלה ירדה ב-35.9% (10.5% בחישוב שנתי).

ההוצאה למוצרים בני-קיימה לנפש ירדה ב-53.5% בחישוב שנתי (17.4% בחישוב רבעוני). ההוצאות לכלי רכב לשימוש פרטי ירדו ב-86.3% בחישוב שנתי (39.2% בחישוב רבעוני), לאחר עלייה גבוהה ברבעון הקודם בשל שינוי מדיניות המיסוי.

ההוצאות לריהוט ולתכשיטים ירדו ב-32.6% בחישוב שנתי (9.4% בחישוב רבעוני).

ההוצאה לרכישת ציוד משק הבית כגון: מקררים, מכונות כביסה, מזגנים ירדה ב-4.8% בחישוב שנתי.

ההוצאה לצריכה ציבורית

ההוצאה לצריכה ציבורית ירדה ב-10.3% ברבעון הראשון של שנת 2020 בחישוב שנתי .

ההוצאה לצריכה האזרחית ירדה ב-5.0%, כאשר התמורה לשכירים שכלולה בהוצאה זו ירדה ב-11.8% בעקבות החופשה החריגה שאליה הוצאו העובדים במהלך חודש מרץ.

ההוצאה לצריכה ביטחונית ירדה ב-22.7% בחישוב שנתי (6.2% בחישוב רבעוני) ברבעון הראשון של שנת 2020 הירידה משקפת ירידה בקניות הן המקומיות והן מיבוא. לעומת זאת, התמורה לשכירים שלא נפגעה כתוצאה ממשבר הקורונה עלתה בשיעור של 10.7% (משקפת הוצאות שכר הן של חיילים והן הוצאות על מילואים).

ההשקעה בנכסים קבועים

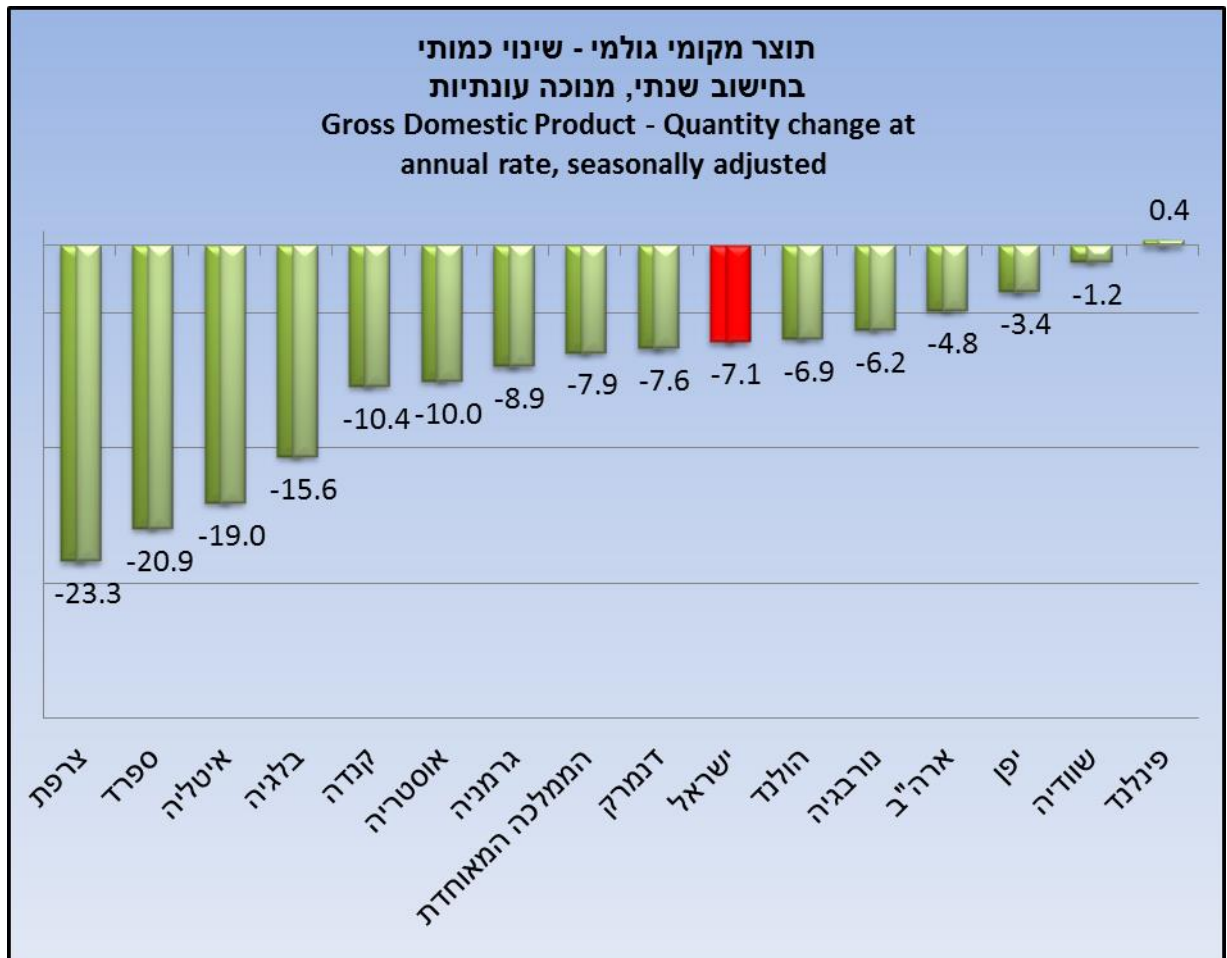
ההשקעה בנכסים קבועים (ההשקעה בבתי מגורים והשקעות ענפי המשק בבנייה, בציוד וכלי תחבורה) ירדה ברבעון הראשון של 2020 ב-17.3% בחישוב שנתי, לאחר עלייה של 7.3% ברבעון הקודם. חלק גדול מן הירידה ניתן ליחס לירידה ביבוא כלי הרכב ולפרויקטים שהסתיימו ברבעון זה, ונראה כי למשבר הקורונה השפעה מצומצמת על ירידה זו. כאמור הירידה בהשקעה בנכסים קבועים משקפת ירידה של 97.0% בחישוב שנתי בהשקעה בכלי תחבורה יבשתיים (58.4% בחישוב רבעוני) לאחר עלייה חריגה ברבעון הקודם. ההשקעות במכונות וציוד אחר (לא כולל ציוד ICT - ציוד ענפי טכנולוגיות המידע והתקשורת) עלתה ב-32.5% בחישוב שנתי (7.3% בחישוב רבעוני), וההשקעות בענפי ה-ICT ירדו ב-52.4% בחישוב שנתי (16.9% בחישוב רבעוני). ההשקעה במוצרי קניין רוחני עלתה ב-23.5% בחישוב שנתי (5.4% בחישוב רבעוני). ההשקעה בבנייה למגורים ירדה ב-15.0%, וההשקעה בבנייה שלא למגורים ועבודות בנייה אחרות עלתה ב-2.7% בחישוב שנתי.

יצוא הסחורות והשירותים

יצוא הסחורות והשירותים (למעט יהלומים וחברות הזנק) ירד ברבעון הראשון של 2020 ב-0.5% בחישוב שנתי, לאחר לעלייה של 9.8% בחישוב שנתי ברבעון הקודם. היציבות ביצוא הסחורות והשירותים משקפת ירידה חדה ביצוא שירותי התיירות שנגרמה בשל משבר הקורונה – ירידה של 84.7% בחישוב שנתי (37.4% בחישוב רבעוני), ויצוא השירותים למעט תיירות עלה ב-9.4%. יצוא השירותים האחרים (הכולל יצוא שירותי תוכנה, תחבורה ותקשורת וכד') עלה ב-18.4% בחישוב שנתי. עלייה נרשמה גם ביצוא הסחורות ברבעון הראשון של 2020. חלה עלייה של 13.9% ביצוא התעשייה (למעט יהלומים) הכולל גם את הגז הטבעי שתהליך היצוא המשמעותי שלו החל ברבעון זה. יצוא היהלומים ברבעון הראשון של 2020 ירד ב-31.4% בחישוב שנתי (9.0% בחישוב רבעוני). בנוסף, כמו בשלושת הרבעונים האחרונים של שנת 2019 חלה ירידה ביצוא חברות ההזנק, כך **שסך כל יצוא הסחורות והשירותים** ירד ב-5.9% ברבעון הראשון של 2020.

השוואה בין-לאומית

משבר הקורונה השפיע על הכלכלה העולמית וגרם לירידות חדות פחות או יותר של התמ"ג ברוב המדינות, ומידת השפעתו תלויה בין היתר במועד שבו הטילו הממשלות את ההגבלות על המשק. להלן נתונים על שיעור השינוי בתמ"ג בחישוב שנתי ברבעון הראשון של שנת 2020 במדינות נוספות:

מקור: OECD, נכון ל-24.5.2020

אמידת התמ"ג של הרבעון הראשון 2020 בתקופת מגיפת הקורונה

מגפת הקורונה שהתפשטה בישראל העמידה אתגרים רבים על אופן חישוב אומדני החשבונות הלאומיים ומדידת התוצר המקומי הגולמי במשק.

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה השקיעה מאמצים רבים כולל בחינת ההנחיות הבין-לאומיות בנושא והתאמתן לישראל כדי להבטיח שאומדנים ראשוניים אלו המתייחסים לרבעון הראשון של 2020 יהיו מהימנים ככל שניתן. יחד עם זאת, תיתכן השפעה של המצב על איכות הנתונים, דבר שיכול לגרום לשינויים גדולים יותר מהרגיל באומדנים הבאים.

להלן האתגרים שבחישוב האומדנים

הפגיעה ביצור ברבעון הראשון בלטה בחודש מרץ. המחצית הראשונה של החודש הושפעה בעיקר מאיסור ההתקהלות וסגירת מקומות הבילוי. השפעה משמעותית יותר הייתה במחצית השנייה של החודש עם השבת מערכת הלימודים וסגירת מקומות עבודה לא חיוניים בהתאם להחלטות הממשלה ואישור תקנות המשק לשעת חירום.

חישוב התמ"ג מצד ההוצאה של הגורמים השונים במשק כפי שמפורסם בהודעה זו משקף את ההוצאה הסופית של המשק, כלומר כולל את ההוצאה על צריכה פרטית, צריכה ציבורית, ההשקעה הגולמית והיצוא נטו (יצוא בניכוי היבוא).

העברות הממשלתיות (מענקים, תמיכות, תשלומי ביטוח לאומי ועוד) אינן כלולות ברכיבי התוצר ואינן משפיעות עליו בצורה ישירה.

ככלל האומדנים הראשוניים של כל רבעון מבוססים על נתונים חלקיים וכוללים תחזיות עבור הנתונים החסרים (בעיקר נתונים עבור החודש האחרון כמו נתוני הפדיון על פי הדיווחים למע"מ ונתוני סקר מדדי תעשייה). עקב המצב החריג ששהה בו המשק בעיקר בחודש מרץ, לא ניתן היה לעשות שימוש בשיטות הרגילות כדי לאמוד את הנתונים החסרים. לכן נדחה מועד פרסום האומדן, כך שנוכל להשלים נתונים נוספים מסקרים, מנתונים מנהליים ומדיווחים ישירים של חברות. ההמתנה לנתונים החסרים בדרך כלל באומדן הראשון אפשרה על פי רוב לא לשנות את שיטות העבודה המקובלות בצורה משמעותית.

חישוב האומדנים במקרים שבהם היו נתונים שעדיין חסרים או שמידת מהימנותם הייתה נמוכה - נשען על נתונים ממקורות אחרים כמו סקר כוח אדם, רכישות בכרטיסי אשראי, פדיון של רשתות שיווק וסקרי בזק שנערכו לבחינת מצב העסקים במהלך משבר הקורונה.

ניכוי העונתיות – בשל החריגות היחסיות של נתוני הרבעון הראשון של 2020 בהשוואה לשנים הקודמות, שימוש בשיטת ניכוי העונתיות הרגילה היה גורר שינויים משמעותיים בנתוני הרבעונים הקודמים. מסיבה זו ולאור העובדה שיתכנו שינויים בנתוני הרבעון הראשון, שונתה שיטת ניכוי העונתיות.

ניכוי העונתיות של רבעון זה בוצע על ידי שימוש בגורמי העונתיות חג וימי פעילות החזויים על בסיס המידע שהיה קיים עד הרבעון הרביעי של 2019, כך שהנתונים מנוכי העונתיות לרבעים הקודמים לא השתנו.

שיטה זו תיבחן מחדש באומדנים הבאים בהתאם למידע החדש שיתקבל.

הצריכה הציבורית- הצריכה הציבורית כוללת תמורה לשכירים, קניית נטו של סחורות ושירותים, מיסים אחרים על הייצור ובלאי על הנכסים הקבועים.

התמורה לשכירים במחירים קבועים מחושבת בהתאם לסך שעות העבודה למעשה במגזר הציבורי, כלומר ההיעדרות מעבודה של עובדי המדינה במהלך חודש מרץ גרמה לירידה כמותית בשכר (שכר במחירים קבועים) ועל ידי כך תרמה לירידה בצריכה הציבורית. יחד עם זאת הערך של התמורה לשכירים במחירים השוטפים הושפע באופן חלקי בלבד, כלומר רק כתוצאה מאי תשלום של מרכיבי השכר שלהם יש קשר ישיר לנוכחות בעבודה (כגון פרמיות, שעות נוספות, החזר נסיעות ועוד). כתוצאה מהעובדה ששעות העבודה בפועל ירדו והשכר נפגע בצורה מצומצמת, המחיר הנגזר של התמורה לשכירים עלה.